Den underbara bambun

Allt fler flugfiskare ger sig på att bygga sina egna spön. Men hur ska man veta att den råbambu man köper duger till ett canespö? Här får du en lektion i hur man "läser" bambuns kvalitet och undviker fallgropar

Av Preben Torp Jacobsen (text och teckningar)

Lige fra man begyndte at fiske med stang og line har man brugt træ til stangen. Det er først i de sidste årtier man er begyndt at bruge kunstfibre som glas, kulstof og sidst boron til fiskestænger. Omkring midten af forrige århundrede fandt man på at forbedre bambusstangen, idet man splittede den op i smalle stave og så limede disse sammen. Til at begynde med havde man den hårde yderside af bambus inderst som limflade, men ret hurtigt fandt man ud af at lade den glatte side under hvilken de kraftige fibre ligger tættest være udside.

Man brugte til at begynde med den såkaldte 'calcutta-bambus', men senere fandt man en endnu mere velegnet bambus til formålet – den såkaldte tonkin-bambus, der dog hvad navnet kunne antyde ikke stammer fra provinsen Tonkin, men derimod fra provinserne Kwangtung og Kwangsi, hvor dyrkningsarealet kun er et smalt bælte på ca. 65 km² lokaliseret til distrikterne Kwong Ning og Wai Tsaap ca. 160 km nordvest for Canton. Her vokser en bambusart, der bærer det latinske navn Arundinaria amabilis (McClure) – 'den dejlige bambus'. Den blev artsbestemt af den amerikanske botaniker McClure, der i årene 1925 til 1932 arbejdede på Lignan universitetet i Canton.

Det ejendommelige er, at det kun er indenfor dette relativt smalle område, at denne specielle bambusart kan dyrkes. På bjergsiderne får planten åbenbart det rette vækstklima med fugtig, varme somre og kolde vintre, og hvad sikkert er det vigtigste den rette jordbund, der er frugtbar, men hvor regnvandet har den rette afstrømning og hvor den kraftige vind på visse årstider giver bambussen den styrke og smidighed, som vi sætter så stor pris på, når vi skal bruge den til bygning af splitcane-stænger.

Der har i den sidste menneskealder været to perioder, hvor det var vanskeligt for ikke at sige umuligt at skaffe bambus. Først under den japansk-kinesiske krig i trediverne og fyrrerne og siden i nyere tid, da amerikanerne førte handelsblokade mod landet. I de senere år er der igen blev åbnet for samhandelen og i dag kan vi købe den meget eftertragtede bambus.

Man skal dog, når man køber, sikre sig at det virkelig er Tonkin-bambus fra Kina, eller som det lokalt hedder Tea-stick bambus (Ch'a Kon Chuk), da mange andre lande eksporterer bambus af næsten samme udseende, men absolut ikke af sam-

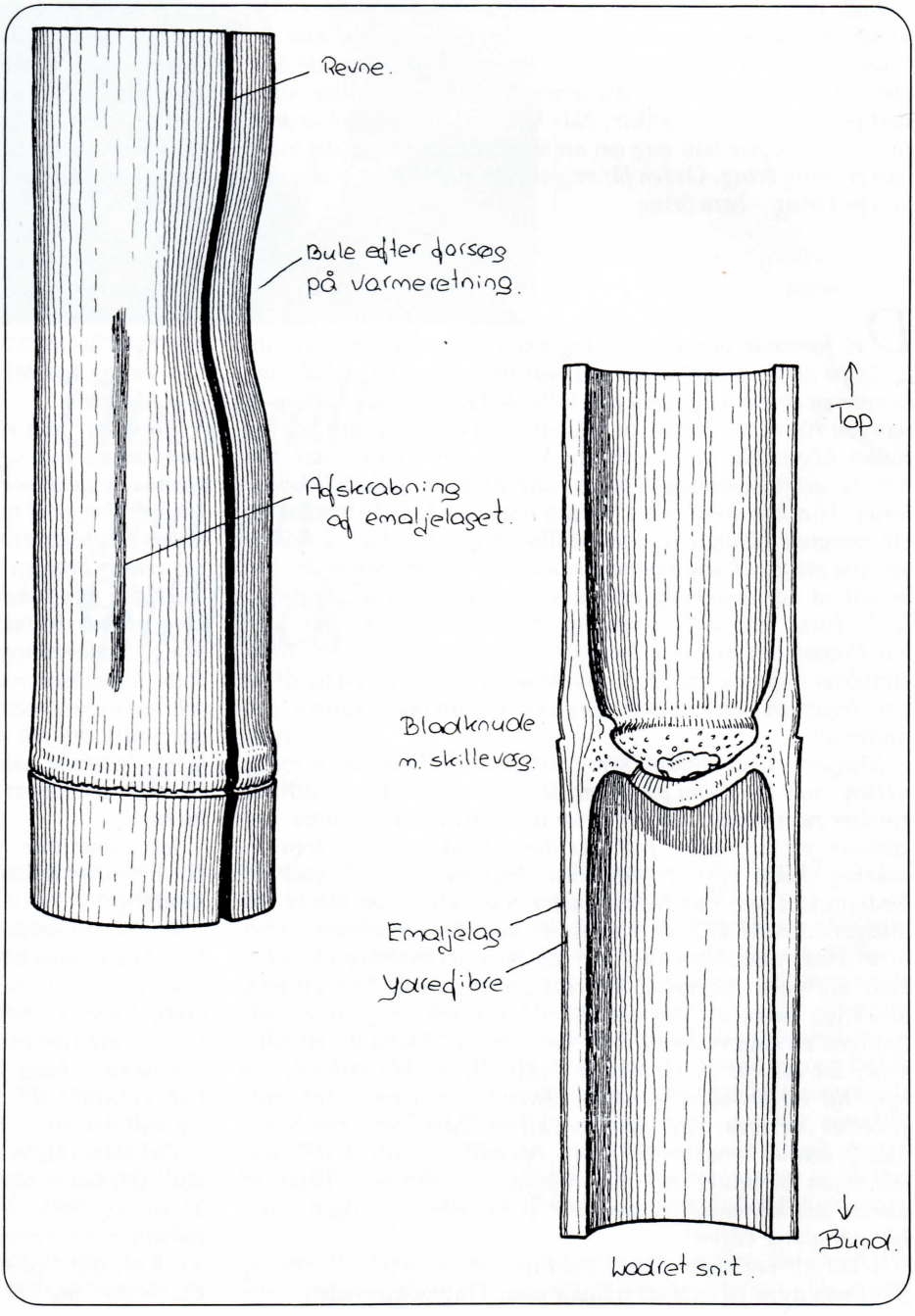

me kvalitet eller egnethed. Det gælder således Vietnam og Japan.

Tonkin eksporteres via Hongkong til hele verden. Den forsendes gerne i baller på 25–50 stokke 12 fod lange emballeret i te-måtter. Når bambussen fældes er den ca. 3 år gammel og den grønne farve er begyndt at få en gul tone. De er da maksimalt op til 40 fod lange (12 meter) og saves derpå længder på ca. 12 fod (c. 4 meter), som behandles ved flodbredden med fugtigt sand for at fjerne svampevækster og mos, hvorefter de vejres (igodt vejr tager det en uges tid). Derpå fragtes de ad Si-kiang floden ned til Fat-shan hvor opkøberne yderligere sorterer og lagrer dem, og hvor eventuelt skæve stammer rettes over ild. Via Hongkong når de frem til importørerne, hvorfra stangbyggeren så kan købe sine stokke.

Hvordan kan man nu se om en bambusstok er velegnet til vort formål? Den skal have en længde på 12 fod eller eventuelt af transporthensyn være delt i to på hver 6 fod, men således at man er sikker på, at de to hører sammen. Dernæst skal stokkene have den nødvendige diameter: 50–60 mm og en vægtykkelse på 5–7,5 mm.

Inden man går i detaljer skal man foretage en inspektion af stokken for at se, at den er nogenlunda ret og uden knusninger eller 'buler' fra forsøg på at rette skævheder hos opkøberen. Så skal stokken være hel uden revner og det konstateres lettest ved at støde den ned imod et hårdt underlag, og den skal da give en klar tone fra sig og ingen sprukken lyd. Det sidste vil være tilfældet om den er revnet. En enkel revne, der løber et stykke eller helt gennem røret forringer ikke dens værdi – vi skal alligevel spalte røret som det første skridt i stangbyggeriet eller vi gør det inden vi lægger stokken til yderligere lagring for at hindre den i at sprænges og får flere uregelmæssige revner. Hvor gammel er nu det rør vi har i hånden? Som sagt er stokkene ca. 3 år gamle, når de fældes, men inden vi kan bruge dem skal de yderligere være lagret i 3–5 år. Det kan mange gange være vanskeligt at få vellagret bambus, og så må man væbne sig med den tålmodighed der kræves til de har ligget længe nok. Stokkene har så fået en lys, strågul farve. Nogle stokke er fyldt med revner og selv om de måske opfylder alle vore øvrige krav, skal man tænke sig godt om inden man køber et sådant rør – der skulle jo gerne være materiale nok til i hvert fald et bundstykke og et topstykke.

For at styrke de meget lange, slanke bambusstammer er de nøjagtig som græsstrå forsynet med *bladknuder, (knæ, led)* der viser sig som ringe på stokken, og ved spaltningen ser man at der indenfor ringene er en solid skillingevæg. Det, der netop gør tonkin så velegnet er, at der er relativt langt mellem bladknuderne og at diameteren ved bladknuderne kun er lidt større end diameteren mellem to bladknuder, maksimalt må differensen være 4 mm.

Ovenover bladknuderne kan man på nogle stokke se rester efter sidegrene. Det er ellers det gode ved tonkin, at der næsten aldrig er sidegrene på stammen og den derfor vokser meget ret. Hvor disse grene har siddet er der en fure i væggen, og man kan ikke bruge dette stykke. Findes der sådanne ar er stokken værdiløs. Der kan også være mere eller mindre dybe huller i overfladen efter angreb af orm eller insekter, og disse steder må også kasseres senere, da man så vidt muligt skal have en aldeles 'dadelfri' overflade på den færdige stang. I enkelte tilfælde har stokkene været opbevaret forkert under transporten været udsat for stor fugtighed med svampangreb til følge. Det vil vise sig om misfarvninger af overfladen og bør også betinge kassation. Derimod kan overfladens farve godt være lidt 'spraglet' uden at det forringer stokkens værdi – man taler om 'vandmærker'. Nogle stangbyggere vil have en ensfarvet stang, men netop disse farveforskelle

forts å sidan 39

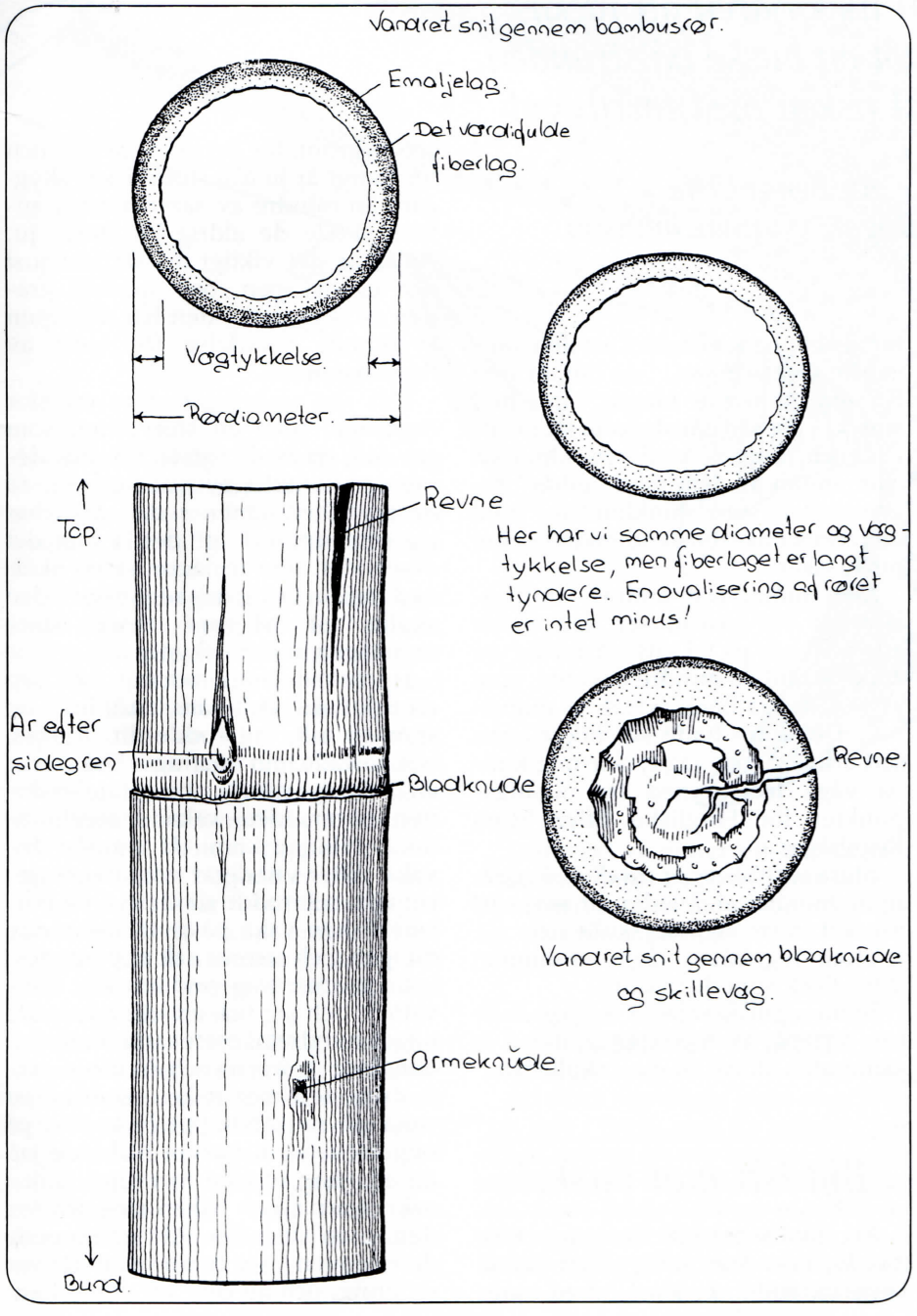

Den underbara bambun

forts från sidan 27

synes jeg kan give stangen det, der adskiller den fra et kunstprodukt..

Inden vi bestemmer os, skal vi dog også se, at den nødvendige vægtykkelse virkelig er en garanti for det vi ønsker. Yderst er bambusstokken dækket af et meget tyndt og meget hårdt og modstandsdygtigt lag kaldet emaljelaget (Det fjerner de flesta stangbyggere inden stangen gøres færdig, men enkelte som den navnkundige 'Pinky' Gillum bevarede så meget af emaljelaget som muligt). Derunder vil man se en mørk zone af varierende tykkelse – det er fibrene, der har givet bambussen dens styrke og smidighed. Bevæger vi vort øje ind mod stokkens indervæg vil vi, specielt om vi benytter en lup, se, at der bliver længere mellem fibrene og til sidst forsvinder de helt. Det er tykkelsen af det ydre, mørke, fiberrige lag sammenholdt med den totale vægtykkelse, der afgør om stokken er virkelig god. Det skal helst udgøre mindst to trediedele. (Man kan evt. fugte endefladen, derved ses fibrene lettere). Man skal dog huske på, at i nærheden af bladknuderne ændrer billedet sig, idet næstan hele væggen her er forsynet med fibre, hvorfor bestemmelsen bør foretages midt imellem to bladknuder.

Efterhånden som man vinder erfaring vil man også bemærke, at den virkelig gode og derfor også dyre bambus langt nemmere splittes efter rette linier, og den er i det hele taget langt nemmere at arbejde med.

Som en sidste prøve kan man tage en tynd split og så brække den. Brudstedet skal da være over et langt stykke og med mange splinter – er bruddet derimod som var det bidt over med en tang er stokken værdiløs.

Men hvor får jeg fat i noget god bambus, kan du med rette spørge? Nu og da kan man i fiskeblade se annoncer, hvor der tilbydes bambus; men mange ganger er man henvist til selv eller sammen med nogle kammerater at hjemtage bambus fra udlandet. Der findes i England nogle få firmaer, der har specialiseret sig i bambus – ikke blot til vort formål, men også andre arter bambus. Selv har jeg besøgt det største af dem:Jacob's, Young & Westbury. Bridge Road. Heywards Heath i Sussex. Deres 'sales manager', Mr. W. A. Rowe fortalte mig at de ikke med nogen sikkerhed kunne vide, hvad de fik af stokke fra Kina og langt mindre om det var lagret eller helt frisk bambus. Om man kunne gå sammen flere og så købe et parti på 1000 stokke ville han lade det fragte direkt fra Hongkong til København!

Af andre engelske importører findes følgende: Bethell Brothers. 87/89 Paul Street. London EC2A 4NH. Sim & Coventry Ltd. Ironclad House. 64 Duke Street. Liverpool Ll 5AA.